

Кондратенко Юлія,
аспірантка
Бердянський державний педагогічний університет
м. Бердянськ, Україна
jules.kondratenko@gmail.com

РОЗВИТОК ПРОВІДНИЦЬКИХ ЯКОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. *Наразі освіта перебуває у турбулентному стані з незрозумілою, не чітко визначеною стратегією реформ. У цій ситуації допомогти може провідник (менеджер) освіти, який прокладає та направляє колектив до успіху та прогресу. Актуальність ключових компетенцій керівника «провідника» зумовлена тими функціями, які вони виконують у життєдіяльності кожного колективу, а їх розвиток визначається в ході його професійної підготовки.*

Ключові слова: *провідництво, розвиток, провідницькі якості, мультиплікативність, менеджмент.*

Ідея провідництва набуває все більше розуміння в системі національної освіти України. Реактивація цього феномену ще потребує практичного запровадження цієї ідеї на достатньому рівні. Нами досліджено в різних системах основні якості керівників установ освіти, що здійснюють виразну провідницьку місію. При цьому ми спираємося також на погляди наших вітчизняних та зарубіжних колег.

Риси провідників були чітко визначені в працях українських філософів В. Винниченка, М. Грушевського, М. Драгоманова, Д. Донцова, Ю. Липи, М. Шлемкевича. У педагогічній теорії і практиці вироблені науково обґрунтовані вимоги до професійно важливих якостей керівника освітньої установи в працях М. Гузика, Л. Карамушки, О. Коберника, В. Крижка, В. Лугового, М. Окси, Є. Хрикова. Розвиток управлінської компетентності у менеджерів сучасної національної освіти досліджували Г. Єльнікова, І. Іщенко, Н. Несин, Т. Сорочан.

Ф. Тейлор визначив дев'ять ознак гарного керівника (провідника): розум, освіта, спеціальні знання, спритність керівника (сила), такт, енергійність, витримка, чесність, власна думка та здоровий глузд, гарне здоров'я. Він припускав, що знайти людину із трьома такими рисами не надто складно, з 5–6 складніше, а з 7 чи 8 практично неможливо. Наш аналіз засвідчує невпинний розвиток та трансформацію визначних рис провідників освіти. Період дослідження за останні 50 років функціонування

національної освітньої цивілізації наповнений швидкими темпами інформаційних потоків; новоутвореннями ментальних та антропологічних ресурсів суб'єктів освіти, спроможних до провідницької місії; формалізованими змінами структур освіти у напрямку її еманациї.

Для ґрунтовного дослідження розвитку провідницьких якостей ми визначили наступні риси провідників освіти: безкорисливість, відповідальність, рішучість, цілеспрямованість, амбіційність, креативність, комунікативність.

Одним з показників рішучості особистості провідника є концептуальне мислення: вміння створювати бачення мети, розуміти, які ресурси потрібні для досягнення результату, які обмеження варто враховувати на шляху до мети, чим нова ідея відрізняється від вже існуючих тощо. Майбутній керівник-провідник закладу освіти має вміти впливати на оточуючих, переконувати їх, знати сучасні методи впливу, бути навіть асертивним. Тут на допомогу прийде креативність та рішучість, які можуть реалізовуватися за допомогою сценарного мислення. Сценарний метод творчої діяльності передбачає розробку і оцінку декількох сценаріїв розвитку освітньої ситуації в майбутньому з метою вибору стратегії розвитку об'єкта дослідження. Потреба у сценарному мисленні виявляється за умови відсутності цілі або занадто великої невизначеності у її формуванні. Визначається, що сценарне мислення сприяє формуванню внутрішньо несуперечливого погляду на майбутнє та можливі умови діяльності в ньому. Також доцільним буде наголосити про виражену самоорганізовану критичність — властивість особистості провідника освіти як творчої людини знаходитися у критичному стані [1].

На нашу думку, провідник має бути амбіційним. Орієнтація на постійне особистісне зростання, здатність управляти собою та своїм часом; притримання громадянських та суспільно значущих особистих цінностей – показники людини, що реалізувалася сама та може власним прикладом надихнути інших на нові звершення.

Ми також фіксуємо істотну трансформацію однієї з імперативних рис провідника освіти – безкорисливість і, можливо, навіть - жертвовність. Посилення ринкового характеру освіти, а також нові виклики соціального життя поступово розмивають, нівелюють альтруїстичну спрямованість провідників всіх рівнів та форматів.

Проте варто пам'ятати, що провідницькі якості мають динамічний характер і кількість їх безмежна. Але є якості, які найбільш увиразнено у своїх проявах в діяльності особистості, яка здійснює управлінські функції в освіті. Поєднання їх у кожній людині – неповторне. Провідник у колективі «провокує», на думку Василя Крижка, ефект мультиплікативності. Властивість мультиплікативності – одна з первинно-фундаментальних властивостей систем, яка означає, що ефекти, як позитивні, так і негативні, у системах володіють властивістю примноження. Так, в освіті цей ефект має на увазі вплив провідника на якість освітніх послуг, структуру установи чи системи освіти в цілому, надання системі чи галузі прогресивних рис.

Для того, щоб детально дослідити виокремлені нами якості провідника ми напрацювали такі технології дослідження, як: психолого-педагогічне спостереження за специфікою поведінкових реакцій здобувачів, співбесіда для встановлення лінгвістичних характеристик зв'язного мовлення, самоаналіз здобувачем власних потенційних провідницьких якостей, серед яких активна внутрішня позиція до самопізнання. Для того, щоб здобувачем освіти можливим було досягнути провідницьку практику на достатньо високому рівні, перш за все, йому варто вивчити особистісні професійні комунікації. За О. Зінченком методологія є практичне мистецтво, споріднене ремісництву, і транслюватися може лише за наявності живого взірця – носія цього ремесла [2]. Для того, щоб така змога була реальною наразі освіта пропонує здобувачам освіти будь-якого рівня участь у тренінгах, активну співпрацю з освітнім провідником у форматі стажування. Як результат – майбутні керівники освітніх установ можуть набути досвіду, удосконалити власні компетентності, перейняти досвід освітнього провідника до провадження власної діяльності.

Перелік імперативних компетентностей провідника освіти визначається в ході його професійної підготовки та реалізується через освітньо-професійні програми 073 Менеджмент та 011 Управління закладом освіти. Так, наприклад, в окремих вищих навчальних закладах нашої країни запроваджено дисципліни з теорії провідництва в освіті, або впроваджено окремі навчальні кредити у складі дисципліни «Менеджмент в освіті». Під час вивчення цих освітніх компонент здобувачі освіти засвоюють сутність

та роль провідництва в освіті; особливості методологічного мислення провідника, його формати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Генеза провідництва в освіті: Колективна монографія. За заг. ред. проф. І. Богданова. – К. : Освіта України, 2019. – 478 с.
2. Фундаментальний експеримент – це можливість кожного досягти вершин розумової, соціальної і духовної зрілості / Анатолій В. Фурман // Рідна школа. – 1997. – №2. – С. 7–9.

